

IX Ka 22/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 marca 2014 r.

Sąd Okręgowy w Toruniu w Wydziale IX Karnym Odwoławczym w składzie:

Przewodniczący – S. S.O. Barbara Plewińska

Sędziowie: S.O. Aleksandra Nowicka (spr.)

S.O. Rafał Sadowski

Protokolant st. sekr. sąd. Katarzyna Kotarska

przy udziale Prokuratora Prokuratury Okręgowej w Toruniu Barbary Dryzner

po rozpoznaniu w dniu 20 marca 2014r.

sprawy **N. C.** oskarżonego z art. 286§1 kk i in.

na skutek apelacji wniesionych przez prokuratora i obrońcę oskarżonego

od wyroku Sądu Rejonowego w Toruniu z dnia 7 października 2013 r., **sygn. akt II K 632/12**

uchyla zaskarżony wyrok w całości i przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Toruniu.

Sygn. akt IX Ka 22/14

UZASADNIENIE

N. C. został oskarżony o to, że:

I. w dniu 6 lipca 2011 roku w B. woj. (...) działając wspólnie i w porozumieniu z innymi dotychczas nieustalonymi osobami, co do których materiały wyłączono do odrębnego postępowania, w celu osiągnięcia korzyści majątkowej doprowadził do niekorzystnego rozporządzenia własnym mieniem T. J., poprzez wprowadzenie jej w błąd co do tożsamości rozmówcy i stanu pokrewieństwa z pokrzywdzoną oraz co do okoliczności związanej z pomocą finansową dla członka jej rodziny i w ten sposób nakłonił ją do przekazania pieniędzy w kwocie 5000 euro – wartości 19.700 zł, które odebrał od wymienionej, czym działał na szkodę T. J., przy czym z popełnienia przestępstwa uczynił sobie stałe źródło dochodu, a zarzucanego mu czynu dopuścił się w ciągu 5 lat po odbyciu co najmniej 6 miesięcy kary pozbawienia wolności za umyślne przestępstwo podobne

tj. o przestępstwo z art. 286 § 1 k.k. w z. z art. 64 § 1 k.k. w zw. z art. 65 § 1 k.k.

II. w dniu 8 lipca 2011 roku w T. woj. (...) działając wspólnie i w porozumieniu z innymi dotychczas nieustalonymi osobami, co do których materiały wyłączono do odrębnego postępowania, w celu osiągnięcia korzyści majątkowej doprowadził do niekorzystnego rozporządzenia własnym mieniem Z. P., poprzez wprowadzenie jej w błąd co do tożsamości rozmówcy i stanu pokrewieństwa z pokrzywdzoną oraz co do okoliczności związanej z pomocą finansową dla członka jej rodziny i w ten sposób nakłonił ją do przekazania kwoty 14.000 zł, którą odebrał od wymienionej, czym działał na szkodę Z. P., przy czym z popełnienia przestępstwa uczynił sobie stałe źródło dochodu, a zarzucanego mu czynu dopuścił się w ciągu 5 lat po odbyciu co najmniej 6 miesięcy kary pozbawienia wolności za umyślne przestępstwo podobne

tj. o przestępstwo z art. 286 § 1 k.k. w z. z art. 64 § 1 k.k. w zw. z art. 65 § 1 k.k.

III. w dniu 19 lipca 2011 roku w K. woj. (...) działając wspólnie i w porozumieniu z innymi dotychczas nieustalonymi osobami, co do których materiały wyłączono do odrębnego postępowania, w celu osiągnięcia korzyści majątkowej doprowadził do niekorzystnego rozporządzenia własnym mieniem I. P., poprzez wprowadzenie jej w błąd co do tożsamości rozmówcy i stanu pokrewieństwa z pokrzywdzoną oraz co do okoliczności związanej z pomocą finansową dla członka jej rodziny i w ten sposób nakłonił ją do przekazania pieniędzy w kwocie 10.000 zł, które odebrał od wymienionej, czym działał na szkodę I. P., przy czym z popełnienia przestępstwa uczynił sobie stałe źródło dochodu, a zarzucanego mu czynu dopuścił się w ciągu 5 lat po odbyciu co najmniej 6 miesięcy kary pozbawienia wolności za umyślne przestępstwo podobne

tj. o przestępstwo z art. 286 § 1 k.k. w z. z art. 64 § 1 k.k. w zw. z art. 65 § 1 k.k.

IV. w dniu 21 lipca 2011 roku w T. woj. (...) działając wspólnie i w porozumieniu z innymi dotychczas nieustalonymi osobami, co do których materiały wyłączono do odrębnego postępowania, w celu osiągnięcia korzyści majątkowej doprowadził do niekorzystnego rozporządzenia własnym mieniem M. M., poprzez wprowadzenie jej w błąd co do tożsamości rozmówcy i stanu pokrewieństwa z pokrzywdzoną oraz co do okoliczności związanej z pomocą finansową dla członka jej rodziny i w ten sposób nakłonił ją do przekazania kwoty 10.000 zł, które odebrał od wymienionej, czym działał na szkodę M. M., przy czym z popełnienia przestępstwa uczynił sobie stałe źródło dochodu, a zarzucanego mu czynu dopuścił się w ciągu 5 lat po odbyciu co najmniej 6 miesięcy kary pozbawienia wolności za umyślne przestępstwo podobne

tj. o przestępstwo z art. 286 § 1 k.k. w z. z art. 64 § 1 k.k. w zw. z art. 65 § 1 k.k.

V. w dniu 21 lipca 2011 roku w T. woj. (...) działając wspólnie i w porozumieniu z innymi dotychczas nieustalonymi osobami, co do których materiały wyłączono do odrębnego postępowania, w celu osiągnięcia korzyści majątkowej doprowadził do niekorzystnego rozporządzenia własnym mieniem W. Z., poprzez wprowadzenie jej w błąd co do tożsamości rozmówcy i stanu pokrewieństwa z pokrzywdzoną oraz co do okoliczności związanej z pomocą finansową dla członka jej rodziny i w ten sposób nakłonił ją do przekazania kwoty 30.800 zł, które odebrał od wymienionej, czym działał na szkodę W. Z., przy czym z popełnienia przestępstwa uczynił sobie stałe źródło dochodu, a zarzucanego mu czynu dopuścił się w ciągu 5 lat po odbyciu co najmniej 6 miesięcy kary pozbawienia wolności za umyślne przestępstwo podobne

tj. o przestępstwo z art. 286 § 1 k.k. w z. z art. 64 § 1 k.k. w zw. z art. 65 § 1 k.k.

VI. w dniu 22 lipca 2011 roku w O. woj. (...) działając wspólnie i w porozumieniu z innymi dotychczas nieustalonymi osobami, co do których materiały wyłączono do odrębnego postępowania, w celu osiągnięcia korzyści majątkowej doprowadził do niekorzystnego rozporządzenia własnym mieniem H. W., poprzez wprowadzenie jej w błąd co do tożsamości rozmówcy i stanu pokrewieństwa z pokrzywdzoną oraz co do okoliczności związanej z pomocą finansową dla członka jej rodziny i w ten sposób nakłonił ją do przekazania pieniędzy w kwocie 10.000 zł, które odebrał od wymienionej, czym działał na szkodę H. W., przy czym z popełnienia przestępstwa uczynił sobie stałe źródło dochodu, a zarzucanego mu czynu dopuścił się w ciągu 5 lat po odbyciu co najmniej 6 miesięcy kary pozbawienia wolności za umyślne przestępstwo podobne

tj. o przestępstwo z art. 286 § 1 k.k. w z. z art. 64 § 1 k.k. w zw. z art. 65 § 1 k.k.

VII. w dniu 8 sierpnia 2011 roku w S. woj. (...) działając wspólnie i w porozumieniu z innymi dotychczas nieustalonymi osobami, co do których materiały wyłączono do odrębnego postępowania, w celu osiągnięcia korzyści majątkowej doprowadził do niekorzystnego rozporządzenia własnym mieniem L. S., poprzez wprowadzenie jej w błąd co do tożsamości rozmówcy i stanu pokrewieństwa z pokrzywdzoną oraz co do okoliczności związanej z pomocą finansową dla członka jej rodziny i w ten sposób nakłonił ją do przekazania kwoty 20.400 zł, które odebrał od wymienionej, czym działał na szkodę L. S., przy czym z popełnienia przestępstwa uczynił sobie stałe źródło dochodu, a zarzucanego mu

czynu dopuścił się w ciągu 5 lat po odbyciu co najmniej 6 miesięcy kary pozbawienia wolności za umyślne przestępstwo podobne

tj. o przestępstwo z art. 286 § 1 k.k. w z. z art. 64 § 1 k.k. w zw. z art. 65 § 1 k.k.

VIII. w dniu 8 sierpnia 2011 roku w T. woj. (...) działając wspólnie i w porozumieniu z innymi dotychczas nieustalonymi osobami, co do których materiały wyłączono do odrębnego postępowania, w celu osiągnięcia korzyści majątkowej usiłował doprowadzić H. D. do niekorzystnego rozporządzenia własnym mieniem w postaci kwoty w wysokości 23.000 zł, poprzez wprowadzenie jej w błąd co do tożsamości rozmówcy i stanu pokrewieństwa z pokrzywdzoną oraz co do okoliczności związanej z pomocą finansową dla członka jej rodziny, jednak zamierzonego celu nie osiągnął z uwagi na fakt, iż pokrzywdzona H. D. powzięła informację o fikcyjnej tożsamości rozmówcy, czym działał na szkodę H. D., przy czym z popełnienia przestępstwa uczynił sobie stałe źródło dochodu, a zarzucanego mu czynu dopuścił się w ciągu 5 lat po odbyciu co najmniej 6 miesięcy kary pozbawienia wolności za umyślne przestępstwo podobne

tj. o przestępstwo z art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 286 § 1 k.k. w z. z art. 64 § 1 k.k. w zw. z art. 65 § 1 k.k.

przy czym przestępstw tych dopuścił się działając w warunkach ciągu przestępstw z art. 91 § 1 k.k.

Sąd Rejonowy w Toruniu wyrokiem z dnia 7 października 2013 r. (sygn. akt II K 632/12)

I. uznał oskarżonego za winnego popełnienia zarzucanych mu czynów z tym ustaleniem, że stanowią one ciąg przestępstw z art. 286 § 1 kk i za to po zastosowaniu art. 91 § 1 kk na podstawie art. 286 § 1 kk wymierzył mu karę 3 lat pozbawienia wolności, a na podstawie art. 33 § 2 kk wymierzył mu karę 100 stawek dziennych grzywny przyjmując, iż każda stawka jest równoważna kwocie 30 zł;

II. na podstawie art. 63 § 1 kk na poczet orzeczonej kary pozbawienia wolności zaliczył oskarżonemu okres rzeczywistego pozbawienia wolności w sprawie tj. od dnia 8 sierpnia 2011 r. do dnia 14 czerwca 2012 r.

III. na podstawie art. 46 § 1 kk zobowiązał oskarżonego do naprawienia wyrządzonej szkody poprzez zapłatę na rzecz:

a. T. J. kwoty 21.000 złotych

b. H. W. kwoty 10.000 złotych;

II. na podstawie art. 45 § 1 kk orzekł przepadek korzyści majątkowej uzyskanej przez oskarżonego z popełnionych przestępstw wskazanych w punktach I – VI aktu oskarżenia w łącznej kwocie 6.000 złotych;

III. zwolnił oskarżonego od ponoszenia opłaty, a kosztami sądowymi obciążył Skarb Państwa.

Od powyższego wyroku **apelację wnieśli obrońca oskarżonego oraz prokurator.**

Obrońca oskarżonego zaskarżył wyrok w zakresie orzeczenia o karze zarzucając wyrokowi:

a) rażącą niewspółmierność orzeczonej wobec oskarżonego kary 3 lat pozbawienia wolności, podczas gdy istniały takie okoliczności jak przyznanie się oskarżonego do winy, złożenie wyjaśnień i opis przedmiotowych zdarzeń, drugoplanowa rola oskarżonego w całym procederze, zachowanie po popełnieniu przestępstwa, tj. wyrażenie skruchy i przeproszenie pokrzywdzonych, dające przekonanie, że dla osiągnięcia celów kary wystarczające jest wymierzenie sankcji w postaci 2 lat pozbawienia wolności;

b) obrazę przepisu prawa materialnego, tj. art.58§2 k.k. poprzez jego niezastosowanie i orzeczenie w stosunku do oskarżonego obok bezwzględnej kary pozbawienia wolności, kary grzywny pomimo, iż z zebranego w sprawie materiału dowodowego wynika, iż oskarżony jest osobą bezrobotną, bez jakiegokolwiek majątku, nie posiadającą

wykształcenia umożliwiającego mu znalezienie pracy, posiadającą małoletnie dziecko, odbywającą karę pozbawienia wolności, ignorując tym samym zakaz orzekania grzywny, wynikający z art.58§2 k.k.;

c) naruszenia przepisu prawa karnego materialnego, tj. art. 45 § 1 k.k. poprzez orzeczenie w pkt IV zaskarżonego wyroku środka karnego w postaci przypadku korzyści majątkowej osiągniętej z popełnienia przestępstw wskazanych w pkt I-VI aktu oskarżenia w łącznej kwocie 6.000 złotych pomimo braku ku temu podstaw, bowiem jednocześnie wobec oskarżonego w pkt III zaskarżonego wyroku orzeczono na podstawie art. 46 § 1 k.k. obowiązek naprawienia szkody w całości na rzecz pokrzywdzonych T. J. (pkt 1 aktu osk.) i H. W. (pkt VI aktu osk.);

d) obrazę prawa materialnego, tj. art. 46 § 1 k.k. poprzez orzeczenie w pkt III zaskarżonego wyroku obowiązku naprawienia przez oskarżonego szkody w całości poprzez zapłatę na rzecz: T. J. kwoty 21.000zł, H. W. kwoty 10.000 zł, podczas gdy przy kształtowaniu wysokości obowiązku naprawienia szkody, niezależnie od rozmiaru ujemnych następstw przestępstwa, należy uwzględnić warunki osobiste oskarżonego, w tym też możliwości materialne, pozwalające na stosowne miarkowanie takiego środka;

e) obrazę przepisów prawa procesowego tj. art. 424 § 2 k.p.k. poprzez nie przytoczenie w uzasadnieniu wyroku okoliczności, które Sąd miał na względzie przy wymiarze kary i środków karnych;

f) sprzeczność części dyspozytywnej wyroku z jego uzasadnieniem dotyczącą obowiązku naprawienia szkody poprzez zapłatę na rzecz H. W. kwoty 10.000 zł podczas gdy z uzasadnienia zaskarżonego wyroku wynika kwota 1.000 zł.

W oparciu o powyższe zarzuty obrońca wniósł o zmianę wyroku w zaskarżonej części przez: orzeczenie wobec oskarżonego kary 2 lat pozbawienia wolności, uchylenie nałożonej na oskarżonego w pkt I wyroku grzywny; uchylenie pkt IV wyroku; zmianę pkt III wyroku i zobowiązanie oskarżonego do częściowego naprawienia wyrządzonej pokrzywdzonym szkody poprzez zapłatę na rzecz: T. J. kwoty 1.000 zł, H. W. kwoty 1.000 zł; W. Z. kwoty 1.000 zł; ewentualnie o uchylenie wyroku w zaskarżonej części i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Prokurator zaskarżył wyrok w zakresie orzeczenia o środka karnym podnosząc zarzuty:

1. obraży przepisu prawa materialnego, a mianowicie art. 46 § 1 k.k. poprzez:

a. nie orzeczenie obligatoryjnego środka karnego w postaci obowiązku naprawienia wyrządzonej przestępstwem szkody na rzecz pokrzywdzonej W. Z. pomimo złożenia przez nią wniosku o naprawienie szkody w całości podczas rozprawy głównej w dniu 4 października 2012 roku przed Sądem Rejonowym w (...) (...) Wydział Kamy

b. zobowiązanie N. C. do naprawienia wyrządzonej przestępstwem szkody T. J. w wysokości 21.000 złotych, podczas gdy z opisu czynu przypisanego oskarżonemu w wyroku wynika, że w wyniku przestępczego działania w/wym. pokrzywdzona T. J. został doprowadzona do niekorzystnego rozporządzenia mieniem w wysokości 19.700 złotych

2. obraży przepisu prawa materialnego, a mianowicie art. 65 § 1 k.k. przez nie wskazanie w podstawie skazania - tego przepisu, co uniemożliwia przyjęcie, że oskarżony N. C. uczynił sobie z popełnienia przestępstw stałe źródło dochodu

W związku z powyższymi zarzutami prokurator wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez:

- orzeczenie obowiązku naprawienia szkody wyrządzonej przestępstwem w wysokości 30.800 złotych na rzecz pokrzywdzonej W. Z.,
- orzeczenie obowiązku naprawienia szkody wyrządzonej przestępstwem w wysokości 19.700 złotych na rzecz pokrzywdzonej T. J.,
- przyjęcie w kwalifikacji prawnej czynu oraz w podstawie skazania art. 65 § 1 k.k. wskazującego, iż oskarżony N. C. uczynił sobie z popełnienia przestępstwa stałe źródło dochodu

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Na skutek apelacji prokuratora oraz obrońcy oskarżonego, sąd odwoławczy uchylił zaskarżony wyrok w całości i przekazał sprawę Sądowi Rejonowemu do ponownego rozpoznania.

Prokurator trafnie wypunktował w apelacji uchybienia – choć nie wszystkie - jakich dopuścił się sąd I instancji wydając zaskarżony wyrok. Jakkolwiek słusznie eksponował obrazę przepisów prawa materialnego wskazanych w zarzutach, to jednak po analizie uzasadnienia wyroku sądu I instancji stwierdzić należy, że zasadniczym uchybieniem sądu meriti było naruszenie przepisu art. 424 § 1 kpk bowiem pisemne motywy wyroku nie spełniają kryteriów wyznaczonych przez w/w przepis i uniemożliwiają kontrolę odwoławczą.

Nie ulega wątpliwości, że weryfikacja słuszności rozumowania sądu I instancji i jego zgodności z przeprowadzonymi dowodami, odbywa się w oparciu o uzasadnienie wyroku. Dlatego też uzasadnienie orzeczenia powinno wskazywać logiczny proces, który doprowadził ten organ do określonych wniosków w przedmiocie winy i jej zakresu (względnie jej braku) a także powinno zawierać dokładne ustalenia podstawy faktycznej oraz wyjaśnienie podstawy prawnej orzeczenia oraz wszystkich rozstrzygnięć w nim zamieszczonych. W uzasadnieniu tym, sąd orzekający winien wyraźnie wskazać, na jakich dowodach oparł ustalenia każdego istotnego dla rozstrzygnięcia sprawy faktu; jednocześnie powinien rozważyć i ocenić wszystkie dowody przemawiające za przyjętymi ustaleniami faktycznymi lub przeciw nim.

Tymczasem ustalenia stanu faktycznego są wyjątkowo ogólne i stanowią powtórzenie treści zarzutów a/o, natomiast ocena dowodów Sądu Rejonowego ograniczała się do oceny wybranych dowodów, a właściwie wyłącznie do oceny – jakże lakonicznej - wyjaśnień oskarżonego. Sąd Rejonowy zrezygnował z zaprezentowania wyników analizy zeznań pozostałych dowodów, co uniemożliwia jakkolwiek kontrolę poprawności wniosków sądu I instancji w tym zakresie. Wprawdzie oskarżony przyznał się do winy prezentując wersję odpowiadającą ustaleniom faktycznym stanowiącym podstawę orzekania, jednakże taka postawa oskarżonego nie zwalniała sądu meriti ze starannej oceny zebranych dowodów (nawet jeśli potwierdzały one słowa oskarżonego) ani nie uprawniało do zaniechania ujawnienia wyników tej analizy w uzasadnieniu wyroku.

Prokurator trafnie wychwycił nadto, że analiza zaskarżonego wyroku i jego uzasadnienia rodzi wątpliwości czy sąd meriti przyjął, że oskarżony popełniał zarzucane mu czyny w warunkach określonych w art. 65 §1 kk. Zdawałoby się, że skoro przypisał oskarżonemu popełnienie zarzucanych mu czynów (nie modyfikując ich opisów) to uznał, że oskarżony uczynił sobie z popełniania przestępstw stałe źródło dochodu, jednakże ani w podstawie skazania nie przywołał art. 65 §1 kk ani też ustalenia faktyczne nie wskazują na to, że oskarżony osiągał z popełnionych przestępstw stały dochód. Mimo, że w pisemnych motywach wyroku wskazał, że wymierzył oskarżonemu karę na podstawie art. 286§1 kk w zw. z art. 65 §1 kk (co świadczyłoby o tym, że jednak przyjął, iż oskarżony w warunkach z art. 65 §1 kk działał), to jednak powyższa deklaracja pozostaje w sprzeczności z treścią wyroku w zakresie przyjętej tamże kwalifikacji prawnej czynów oraz w zakresie podstawy wymiaru kary.

Sąd Rejonowy nie wyjaśnił wreszcie czym kierował się rezygnując z orzeczenia w trybie art. 46 §1 kk obowiązku naprawienia szkody na rzecz pokrzywdzonej W. Z., a nadto dlaczego zobowiązał oskarżonego do naprawienia szkody wyrządzonej pokrzywdzonej T. J. poprzez zapłatę na jej rzecz kwoty 21.000 złotych, gdy tymczasem z opisu przypisanego oskarżonemu czynu jak też z ustaleń faktycznych wynika, że pokrzywdzona ta poniosła szkodę w wysokości 19.700 złotych. Prokurator wytknął w tym zakresie naruszenie przepisu prawa materialnego pod postacią art. 46 §1 kk, lecz w chwili obecnej nie sposób ocenić słuszności tego zarzutu skoro nie wiadomo nic o przyczynach podjęcia przez sąd meriti takich a nie innych decyzji w tym przedmiocie.

Także uzasadnienie rozstrzygnięcia w przedmiocie kary pozbawienia wolności i grzywny jest wyjątkowo oszczędne. Stanowisko w kwestii wymiaru orzeczonej kary -zwłaszcza w sytuacji gdy w grę wchodzi kara o charakterze bezwzględnym – wymaga dokładnej analizy okoliczności czynu (czynów) za które jest wymierzana oraz postawy sprawcy w kontekście dyrektyw wymiaru kary określonych w art. 53 kk. Podejmując zaś decyzję o karze grzywny (wysokości jednej stawki) należy zainteresować się sytuacją majątkową sprawcy i jego możliwościami płatniczymi, tak

jak wymaga art. 33§ 3 kk, czego w analizie sądu meriti ewidentnie zabrakło, na co zwrócił uwagę obrońca w swojej apelacji.

Mając na uwadze powyższe należy stwierdzić, że treść pisemnych motywów wyroku uniemożliwiła kontrolę prawidłowości poszczególnych rozstrzygnięć Sądu Rejonowego, dlatego też sąd odwoławczy uchylił zaskarżony wyrok w całości i przekazał sprawę sądowi I instancji do ponownego rozpoznania. Wydając wyrok po powtórny rozpoznaniu sprawy sąd orzekający winien zaprezentować w pisemnym uzasadnieniu –spełniającym wymogi określone w art. 424 kpk - motywy poszczególnych rozstrzygnięć w sposób umożliwiający ich merytoryczną kontrolę.